

Bryssel den 10 december 2019
(OR. en)

14945/19

SOC 794
EMPL 605
EDUC 477
JEUN 145

LÄGESRAPPORT

från:	Rådets generalsekretariat
till:	Delegationerna
Föreg. dok. nr:	14646/19
Ärende:	Inkluderande arbetsmarknader: förbättrad sysselsättning för personer i en utsatt position på arbetsmarknaden – Rådets slutsatser

För delegationerna bifogas rådets slutsatser i det ovannämnda ärendet, vilka antogs av rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) vid mötet den 10 december 2019.

**Rådets slutsatser om inkluderande arbetsmarknader:
förbättrad sysselsättning för personer i en utsatt position på arbetsmarknaden**

Europeiska unionens råd

KONSTATERAR följande:

1. Att förbättra sysselsättningsmöjligheterna för alla är ett erkänt mål för Europeiska unionen¹. Den europeiska pelaren för sociala rättigheter understryker dessutom var och ens rätt till stöd för att förbättra utsikterna till anställning eller egenföretagande och tillträdet till arbetsmarknaden. Vidare är arbetstagare i EU skyddade från diskriminering på grund av religion eller övertygelse, ålder, kön, sexuell läggning, funktionsnedsättning, ras och etniskt ursprung. Viss EU-lagstiftning innehåller dessutom klausuler om jämställdhetsintegrering.
2. Brist på arbetskraft, i synnerhet kvalificerad arbetskraft, inverkar negativt på den ekonomiska tillväxten, produktiviteten och Europas konkurrenskraft. Det är därför viktigt att överväga hur sysselsättning kan främjas bland personer som för närvarande står utanför arbetsmarknaden eller inte kan uppfylla sin potential på grund av särskilda nackdelar eller hinder i arbetsmiljön, såsom bristande tillgänglighet. Personer som befinner sig i en utsatt position på arbetsmarknaden är ofta en underutnyttjad resurs. Genom att de integreras på arbetsmarknaden kan den totala sysselsättningsgraden liksom den sociala sammanhållningen och delaktigheten ökas avsevärt.

¹ Det konsoliderade fördraget om Europeiska unionen, avdelning I, artikel 3.3 och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, avdelning II, artikel 15.

3. Genom sysselsättning får man en inkomst och en särskild social roll som anställd eller egenföretagare. Vissa specifika grupper fortsätter att vara i en utsatt position på arbetsmarknaden. Det finns särskilda utmaningar när det gäller deltagandet och delaktigheten bland exempelvis personer med funktionsnedsättning, äldre arbetstagare, lågutbildade och långtidsarbetslösa, ungdomar, särskilt unga som varken arbetar eller studerar, personer med omsorgsansvar, romer och personer med migrantbakgrund, särskilt lagligen bosatta tredjelandsmedborgare. Det finns också särskilda utmaningar som rör den bestående könsklyftan på arbetsmarknaden och svårigheterna för utsatta personer som bor på landsbygden.
4. För personer som befinner sig i en utsatt position på arbetsmarknaden och i synnerhet för personer med funktionsnedsättning är det särskilt viktigt med tillträde till och deltagande på arbetsmarknaden. Utan sådant tillträde och deltagande kan de drabbas av större social isolering, stigmatisering och ekonomiska bördor jämfört med personer utan funktionsnedsättning eller personer som befinner sig i en bättre position på arbetsmarknaden. När olika nackdelar ackumuleras ökar dessutom risken ytterligare för att drabbas av långtidsarbetslöshet och inaktivitet eller hamna utanför arbetsmarknaden.
5. När det gäller personer med funktionsnedsättning medför artikel 27 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning², som EU och alla medlemsstaterna är parter i, skyldighet för konventionsstaterna att ”skydda och främja förverkligande av rätten till arbete” genom bland annat skapande och tillhandahållande av sysselsättningsmöjligheter i alla former, inbegripet egenföretagande. Princip 17 i den europeiska pelaren för sociala rättigheter lyder enligt följande: ”Personer med funktionsnedsättning har rätt till inkomststöd som säkerställer ett värdigt liv, tjänster som hjälper dem att delta på arbetsmarknaden och i samhället samt en arbetsmiljö anpassad till deras behov”. I enlighet med artikel 28 i samma konvention bör dessutom medlemsstaterna vidta åtgärder för att trygga och främja rätten för personer med funktionsnedsättning att åtnjuta social trygghet.

² Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och dess fakultativa protokoll (A/RES/61/106) som antogs den 13 december 2006.

Europeiska unionens råd BETONAR följande:

6. Med tanke på hur olika utmaningarna ser ut för de personer som befinner sig i en utsatt position på arbetsmarknaden, krävs det en strategi för aktiv integration med tonvikt på skräddarsydda åtgärder som tar hänsyn till jämställdhet. Det är viktigt att tillhandahålla sektorsövergripande och yrkesövergripande tjänster och säkerställa tillgång till ett överkomligt pris till en mängd olika högkvalitativa och lättillgängliga arbetsförmedlingstjänster, hälsovårdstjänster och sociala tjänster, inklusive bostäder, barnomsorg, socialt skydd och s.k. supported employment. När det gäller tjänster som tillhandahålls för personer med funktionsnedsättning bör uppmärksamhet ägnas åt frågor rörande tillgänglighet och skälig anpassning³. Det finns också ett behov av vägledning och incitament för att möjliggöra deltagande i livslångt lärande. Det är också viktigt att fokusera på förebyggande strategier, inbegripet system för tidig varning. I synnerhet spelar offentliga organ såsom socialtjänster och offentliga arbetsförmedlingar en central roll när det gäller att tillhandahålla ett individanpassat och övergripande stöd i ett tidigt skede.
7. Gemensamma kontaktpunkter är avgörande för alla användare i kombination med utåtriktad verksamhet för dem som befinner sig längst från arbetsmarknaden. För effektiv samordning krävs informationsutbyte och ökat samarbete mellan olika tjänster, särskilt arbetsförmedlingar och socialtjänster, och andra aktörer, i synnerhet det civila samhället och, i förekommande fall, arbetsmarknadens parter och utbildningsinstitutioner.

³ I artikel 5 i rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 fastställs det att arbetsgivare måste vidta de åtgärder som behövs för att göra det möjligt för en person med funktionsnedsättning att få tillträde till, delta i eller göra karriär i arbetslivet, eller att genomgå utbildning, såvida sådana åtgärder inte medför en oproportionerlig börda för arbetsgivaren.

8. Tillgång till livslångt lärande av hög kvalitet är särskilt viktigt i ett arbetsliv i ständig förändring, inbegripet på områden där det finns potential för ökad sysselsättning. Arbetsgivarna har en viktig roll när det gäller kompetensutveckling och omskolning för de anställda, inklusive för personer som befinner sig i en utsatt position. Ändamålsenliga åtgärder för att hjälpa personer i en utsatt position på arbetsmarknaden att få tillträde till anställning skulle bland annat kunna bestå av bedömning av befintliga färdigheter, kartläggande av behov av kompetensutveckling och omskolning, stärkt erkännande och validering av befintliga kunskaper och färdigheter, tillhandahållande av yrkesvägledning och yrkesrådgivning samt tillhandahållande av professionell rehabilitering och rimliga anpassningsåtgärder för personer med funktionsnedsättning. Riktad utbildning i entreprenörskap och stöd till nystartade företag kan dessutom vara effektivt för vissa personer som befinner sig i en utsatt position. Det är också värt att överväga att införa ekonomiska incitament för att arbeta och att undanröja bidragsfällor.
9. Arbetsgivare kan få hjälp och stöd för att anställa personer som befinner sig i en utsatt position på arbetsmarknaden genom bland annat kunskapshöjande åtgärder, kartläggning av anpassningsbehov på arbetsplatsen, rådgivning om säkerställande av tillgänglighet och rimliga anpassningsåtgärder samt tjänster för stöd efter anställningen. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt tillgången till och tillgängligheten för tekniska hjälpmedel och it-lösningar. Det är värt att överväga ekonomiska och skattemässiga incitament som t.ex. anställningsstöd. Främjande av en positiv arbetsplatskultur som gynnar en inkluderande praxis, bland annat icke-diskriminerande och inkluderande rekryteringsprocesser, och där stöd och utbildning i mångfaldsfrågor erbjuds, kan förbättra möjligheterna för personer som befinner sig i en ofördelaktig position.

10. Potentialen i ny teknik, digitalisering och förändringar i arbetslivet i allmänhet bör vara till nytta för alla. Åtgärder bör vidtas för att motverka befintliga ojämlikheter. Det är viktigt att fastställa hur digitaliseringen påverkar arbetstagare och arbetssökande i en utsatt position på arbetsmarknaden, inbegripet deras möjligheter till kompetensutveckling och omskolning, med beaktande av den könsrelaterade inverkan på sysselsättningen. För personer med funktionsnedsättning har ny teknik, inbegripet användningen av artificiell intelligens, stor potential, förutsatt att tekniken är tillgänglig, överkomlig, inkluderande och inte leder till diskriminerande praxis.
11. Olika former av verksamhet, däribland egenföretagande, som erbjuder flexibilitet i fråga om arbetsbörda, arbetsschema och arbetsplats, kan öka förenligheten mellan funktionsnedsättningarna och vardagen. Dessutom kan plattformsekonomin och gigekonomin skapa nya arbetstillfällen för personer som befinner i en utsatt position på arbetsmarknaden. För att dessa möjligheter ska kunna förverkligas fullt ut krävs dock att man säkerställer arbetets kvalitet och hållbarhet, liksom tillgängligheten, med lämpliga anställningsskydd.
12. Den sociala ekonomin, framför allt sociala företag, kan vara särskilt betydelsefull när det gäller att hjälpa personer i en utsatt position att förbereda sig för och delta på arbetsmarknaden. Sociala företag kan spela en viktig roll när det gäller att skapa hållbara arbetstillfällen och underlätta den sociala integrationen. Förutom att erbjuda arbetstillfällen kan de tillhandahålla kompetensutveckling och främja ett aktivt medborgarskap och därigenom stärka dessa personers anställbarhet i traditionella företag.
13. Offentliga myndigheter kan öka sysselsättningen hos olika grupper av personer som befinner sig i en utsatt position på arbetsmarknaden genom att inkludera sociala överväganden och i synnerhet anställningskriterier i offentliga upphandlingsförfaranden.
14. EU:s fonder, i synnerhet Europeiska socialfonden, är av avgörande betydelse för att man ska nå ut till och hjälpa personer som befinner sig i en utsatt position så att de kan göras delaktiga både på arbetsmarknaden och i samhället, t.ex. genom främjande av sociala innovationer och genomförande av sektorsövergripande initiativ.

Europeiska unionens råd UPPMANAR MEDLEMSSTATERNA att i enlighet med sina befogenheter och med beaktande av nationella omständigheter samt med respekt för arbetsmarknadens parter roller och oberoende göra följande:

15. Fortsätta att utveckla inkluderande och heltäckande sysselsättnings- och socialpolitik som tar hänsyn till personer som befinner sig i en utsatt position, i syfte att underlätta för dem att få och behålla en anställning samt bidra till att de anpassar sig till de föränderliga behoven på arbetsmarknaden, inbegripet regionala, lokala och sektoriella arbetsmarknader. I detta avseende bör särskild hänsyn tas till landsbygdsområden.
16. Utforma en sådan politik på ett integrerat sätt, med beaktande av jämställdhetsperspektivet, och på ett sätt som är inriktat på tidigt ingripande och således förhindra att de som redan befinner sig i en utsatt position på arbetsmarknaden blir mer missgynnade. Främja samverkan mellan inkomst och sociala förmåner på ett sätt som lyfter personer ur inaktivitet och gör det lönsamt att arbeta.
17. Öka tillgängligheten till multisektoriella och multiprofessionella tjänster och tjänster med låg tröskel för personer som befinner sig i en utsatt position, inbegripet personer med funktionsnedsättning. De skulle kunna omfatta en enda kontaktpunkt och individanpassade tjänster, t.ex. jobbcoachning, subventioner och tjänster som är relevanta för arbetsgivare. Detta skulle förutsätta bättre samordning och starkare partnerskap mellan de olika aktörerna, inbegripet offentliga och privata arbetsförmedlingar, utbildningsanordnare, tillhandahållare av hälso- och sjukvårds- samt socialtjänster, det civila samhället, inbegripet organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning, samt arbetsgivare och arbetsmarknadens parter, för utåtriktad verksamhet och under faserna före och efter anställning.
18. Främja kapacitetsuppbyggnad inom olika tjänster som arbetar med personer som befinner sig i en utsatt position på arbetsmarknaden, inbegripet personer med funktionsnedsättning, och uppmuntra politiska experiment tillsammans med arbetsgivare, relevanta offentliga tjänster, det civila samhällets organisationer och arbetsmarknadens parter.

19. Öka insatserna för att genomföra rekommendationen om kompetenshöjningsvägar och främja skräddarsydd utbildning och livslång yrkesvägledning och yrkesrådgivning för personer som befinner sig i en utsatt position för att underlätta kontinuerligt lärande, särskilt på arbetsplatsen. Erbjuder möjligheter till uppdatering av kompetens som är relevant för arbetsmarknaden, inbegripet karriärmöjligheter för entreprenörer, och främja arbetsgivarnas engagemang i kompetensutveckling och omskolning.
20. Främja medvetenhet bland arbetsgivare och utveckla tjänster som hjälper arbetsgivare att öka antalet anställningserbjudanden av god kvalitet samt möjligheterna till arbetsplatsanknuten utbildning för personer i en utsatt position, i synnerhet personer med funktionsnedsättning, bland annat genom incitamentsystem, skapande av individanpassade arbetstillfällen, rimliga anpassningsåtgärder och åtgärder för att göra arbetsmiljöer tillgängliga, till exempel genom användning av tekniska hjälpmedel.
21. Främja rekryteringsprocesser som är i högre grad inkluderande och sträva efter att förbättra arbetsförmedlingarna och jobbmatchningen i detta syfte. I lämpliga fall förse arbetsgivare med information om tillgängliga ekonomiska incitament.
22. Fullt ut utnyttja EU:s relevanta finansieringsinstrument, i synnerhet Europeiska socialfonden, vid genomförandet av en aktiv integrationspolitik och vid förbättring av integrationen på arbetsmarknaden av personer i utsatt position, inbegripet personer med funktionsnedsättning.

Europeiska unionens råd UPPMANAR MEDLEMSSTATERNA OCH EUROPEISKA KOMMISSIONEN att, i enlighet med sina respektive befogenheter och med beaktande av nationella omständigheter och respekt för arbetsmarknadens parter roller och oberoende, göra följande:

23. Vid främjandet av genomförandet av principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter överväga hur man kan göra arbetsmarknaderna mer inkluderande och förbättra situationen för dem som befinner sig i en utsatt position på arbetsmarknaden, i syfte att förbättra deras kompetens och utsikter till anställning på samma villkor som andra och därmed öka antalet personer som har den kompetens som behövs på arbetsmarknaden.

24. På ett bättre sätt involvera arbetsmarknadens parter och det civila samhället i utformningen, planeringen och genomförandet av politik och strategier som syftar till att säkerställa en hållbar integrering på arbetsmarknaden av personer som befinner sig i en utsatt position, inbegripet personer med funktionsnedsättning,
25. Öka medvetenheten hos alla, i synnerhet arbetsgivare och arbetsförmedlingar, om hur man kan göra arbetsmarknaderna mer inkluderande och tillgängliga, till exempel genom att ge positiva exempel.
26. Undersöka potentialen i ny teknik och nya arbetsformer, inklusive arbete via digitala plattformar, när det gäller att skapa nya möjligheter att integrera personer som befinner sig i en utsatt position på arbetsmarknaden, samtidigt som hänsyn bör tas till arbetsvillkorens kvalitet, hälsa och säkerhet samt tillgången till ett fullgott socialt skydd.
27. Stödja utvecklingen av sociala företag och förbättra deras ramvillkor, inbegripet i lämpliga fall villkoren för deras rättsliga miljö och tillgången till finansiering, och göra den sociala ekonomin mer synlig.
28. Överväga ytterligare åtgärder och positiv särbehandling, inbegripet socialt ansvarsfulla offentliga upphandlingsförfaranden, för att uppmuntra till rekrytering av personer som befinner sig i en utsatt position på arbetsmarknaden.
29. Ytterligare förbättra genomförandet av alla relevanta rekommendationer, inklusive rekommendationen om aktiv inkludering av människor som är utestängda från arbetsmarknaden och rekommendationen om långtidsarbetslösas återinträde på arbetsmarknaden. Vid genomförandet av ungdomsgarantin ägna särskild uppmärksamhet åt att nå unga från missgynnade miljöer, t.ex. personer med migrantbakgrund, personer med funktionsnedsättning eller personer med omsorgsansvar.

30. I tillämpliga fall förbättra insamlingen av uppgifter, i enlighet med dataskyddsbestämmelser, vad gäller sysselsättningssituationen för personer som befinner sig i en utsatt position på arbetsmarknaden, i synnerhet personer med funktionsnedsättning⁴.

EUROPEISKA UNIONENS RÅD UPPMANAR EUROPEISKA KOMMISSIONEN ATT GÖRA FÖLJANDE:

31. Ägna särskild uppmärksamhet åt personer som befinner sig i en utsatt position på arbetsmarknaden, inbegripet personer med funktionsnedsättning, i all relevant politik och alla relevanta initiativ, genom att bygga vidare på befintliga mekanismer, bland annat i samband med möjliga framtida europeiska strategier för sysselsättning och tillväxt och i den europeiska planeringsterminen samt i samband med de olika finansieringsinstrumenten, särskilt Europeiska socialfonden.
32. Fortsätta att stödja ömsesidigt lärande och utbyte av god praxis mellan medlemsstaterna.

EUROPEISKA UNIONENS RÅD UPPMANAR SYSSELSÄTTNINGSKOMMITTÉN OCH KOMMITTÉN FÖR SOCIALT SKYDD ATT GÖRA FÖLJANDE:

33. Arbeta tillsammans med Europeiska kommissionen för att förbättra tillgängligheten till uppgifter om personer med funktionsnedsättning och att använda tillgänglig information i sitt arbete vad gäller sysselsättning och aktivt deltagande för personer som befinner sig i en utsatt position, bland annat genom tematisk övervakning och statistisk analys, med uppgifter uppdelade utifrån kön och om möjligt utifrån funktionsnedsättning och åldersgrupper.
34. Att fortsätta att när så är lämpligt genomföra tematisk och landsspecifik multilateral övervakning av medlemsstaternas resultat och politik när det gäller personer som befinner sig i en utsatt position på arbetsmarknaden, inbegripet personer med funktionsnedsättning.

⁴ I EU:s statistik har man valt att definiera funktionsnedsättning baserat på självskattad funktionsnedsättning och dess begränsning av aktiviteter. En sådan definition har visserligen använts i tillfälliga moduler i arbetskraftsundersökningen men ingår inte i den regelbundna undersökningen. Bristen på heltäckande och aktuella uppgifter begränsar möjligheten till jämförelse mellan många reformer och initiativ. I nationella undersökningar används andra definitioner. Vissa uppgifter om funktionsnedsättning och sysselsättning finns tillgängliga på grundval av statistik över inkomst- och levnadsvillkor.

Referenser

1. Interinstitutionella EU-referenser

- Interinstitutionell proklamation av den europeiska pelaren för sociala rättigheter, undertecknad den 17 november 2017 (13129/17)

2. Unionslagstiftning

- Rådets direktiv 2000/43/EG av den 29 juni 2000 om genomförandet av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung
- Rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet
- Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/54/EG av den 5 juli 2006 om genomförandet av principen om lika möjligheter och likabehandling av kvinnor och män i arbetslivet
- Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882 av den 17 april 2019 om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster

2. Rådet

- Rådets rekommendation av den 22 april 2013 om att inrätta en ungdomsgaranti (2013/C 120/01)
- Rådets rekommendation av den 15 februari 2016 om långtidsarbetslösas återinträde på arbetsmarknaden (2016/C 67/01)
- Rådets rekommendation av den 19 december 2016 om kompetenshöjningsvägar: nya möjligheter för vuxna (2016/C 484/01)
- Rådets rekommendation av den 8 november 2019 om tillgång till socialt skydd för arbetstagare och egenföretagare (2019/C 387/01)

- Rådets slutsatser av den 9 mars 2015 – Mot mer inkluderande arbetsmarknader (7017/15).
- Rådets slutsatser av den 7 december 2015 – Främjandet av den sociala ekonomin som en viktig drivande faktor för ekonomisk och social utveckling i Europa (15071/15)
- Rådets slutsatser av den 16 juni 2016 – Kampen mot fattigdom och social utestängning: en integrerad strategi (10434/16)
- Rådet slutsatser av den 16 juni 2016 – Svar på kommissionens åtgärdslista för främjande av lika möjligheter för hbt-personer (10417/16)
- Rådets slutsatser av den 15 juni 2017 – Strategier för att göra det lönsamt att arbeta (9647/17)
- Rådets slutsatser av den 24 oktober – Välfärdsekonomi (13171/19)

3. Europeiska kommissionen

- Kommissionens rekommendation 2008/867/EG av den 3 oktober 2008 om aktiv inkludering av människor som är utestängda från arbetsmarknaden
- Meddelandet *EU:s handikappstrategi 2010–2020: Nya åtgärder för ett hinderfritt samhälle i EU* (KOM(2010) 636 slutlig).
- Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén *Sociala investeringar till stöd för tillväxt och sammanhållning – inklusive genomförandet av Europeiska socialfonden 2014–2020*, av den 20 februari 2013 (COM/2013/083 final)

4. Övrigt

- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, antagen den 13 december 2006